

NACZELNA DYREKCJA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

TEKI ARCHIWALNE

11

PIĘCDZIESIĄTA ROCZNICA ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Materiały źródłowe

WARSZAWA 1968

SPIS TREŚCI

Od redakcji	5
Wykaz ważniejszych skrótów	7

Czesław SKOPOWSKI

INWENTARZ AKT RADY ROBOTNICZEJ I ŻOŁNIERSKIEJ W POZNANIU Z LAT
1918—1919, SPORZĄDZONY PRZEZ ADAMA PRÓCHNIKA W R. 1930

Wstęp	9
Tekst źródłowy	11
Repertorium akt Rady Robotniczej i Żołnierskiej w Poznaniu	11

Kazimierz BIELECKI

MATERIAŁY ARCHIWALNE DOTYCZĄCE RAD ROBOTNICZYCH I ŻOŁNIERSKICH
W POWIECIE SREMSKIM W R. 1918—1919

Wstęp	23
Teksty źródłowe	25

I. Protokolarz Rady Robotniczej w Bninie

1. 1918 grudzień 7, Bnin. — Wprowadzenie języka polskiego w szkołach	25
2. 1918 grudzień 20, Bnin. — Uporządkowanie spraw aprowizacji i oddanie ich w ręce Polaków	26
3. 1918 grudzień 23, Bnin. — Odesłanie spraw spornych do Rady Robotniczo-Żołnierskiej w Kórniku	27

II. Protokolarz Rady Robotniczej w Dolsku

1. 1918 grudzień 11, Dolsk. — Wiec w sprawie wyboru członków Rady Robotniczej	28
2. 1918 grudzień 11, Dolsk. — Ukonstytuowanie się Rady Robotniczej	29
3. 1918 grudzień 12, Dolsk. — Sprawy organizacyjne Rady oraz postanowienie kontroli władz miejskich	29
4. 1918 grudzień 20, Dolsk. — Sprawy bytowe, kontrola dostaw	30
5. 1918 grudzień 23, Dolsk. — Utworzenie Straży Bezpieczeństwa, sprawozdania rewizorów	32
6. 1919 maj 6, Dolsk. — Sprawozdanie kasowe i rozwiązanie Rady Robotniczej	34

Bolesław WOSZCZYŃSKI

RAPORTY I SPRAWOZDANIA O SYTUACJI POLITYCZNO-WOJSKOWEJ
NA TERENIE POZNAŃSKIEGO W R. 1918—1919

Wstęp	37
Teksty źródłowe	41

1. 1918 grudzień 6, Poznań. — List W. Sławka do J. Piłsudskiego o wynikach rozmów politycznych przeprowadzonych z przedstawicielami środowiska poznańskiego	41
2. 1918 grudzień 12, Warszawa. — Sprawozdanie Biura Wywiadowczego o sytuacji politycznej w Poznaniu	45
3. 1919 styczeń 4, Gdańsk. — Raport por. A. Dobrodzickiego o sytuacji polityczno-wojskowej w Gdańsku i negatywnym stosunku społeczeństwa miasta do działalności Naczelnej Rady Ludowej	47
4. 1919 styczeń 6, Kościanki. — Sprawozdanie nr 12 J. Hulewicza o sytuacji polityczno-wojskowej Poznania	49
5. 1919 styczeń 10, Warszawa. — Sprawozdanie mjra B. Nakoniecznikowa z misji do Poznania	51
6. 1919 luty 9, Warszawa. — Raport Biura Wywiadowczego o sytuacji polityczno-wojskowej na terenie Poznańskiego	53
7. 1919 marzec 19, Kościanki. — Sprawozdanie nr 18 J. Hulewicza o nieprzychylnym stosunku polityków Poznania do Naczelnika Państwa	55
8. 1919 [początek kwietnia], Kościanki. — Sprawozdanie nr 19 J. Hulewicza o nastrojach przedwyborczych w Poznaniu	57
9. 1919 kwiecień 14, Kościanki. — Sprawozdanie nr 20 J. Hulewicza o negatywnym stosunku polityków Poznania do ogłoszonych przez Sejm wyborów	58
10. 1919 maj [12], Kościanki. — Sprawozdanie nr 22 J. Hulewicza o tarcjach wśród polityków poznańskich oraz akcji przedwyborczej	59
11. 1919 czerwiec 11, Kościanki. — Sprawozdanie nr 23 J. Hulewicza o sytuacji na terenie Poznania po podporządkowaniu armii wielkopolskiej Naczelnemu Wodzowi	60

Mieczysław MOTAS

MATERIAŁY DOTYCZĄCE UDZIAŁU RAD OPIEKUŃCZYCH W PRZEJMOWANIU
WŁADZY W GENERAL-GUBERNATORSTWIE WARSZAWSKIM W LISTOPADZIE
1918 R.

Wstęp	63
Teksty źródłowe	66
1. 1918 październik 21, Warszawa. — Artykuł z „Przeglądu Porannego” pt. „Zjazd w RGO”	66
2. 1918 październik 25, [Poznań]. — Artykuł z „Gazety Narodowej” pt. „Ze zjazdu Rady Głównej Opiekuńczej”	71
3. 1918 październik 20, Warszawa. — Z odezwy Rady Głównej Opiekuńczej pt. „Rodacy”	73
4. 1918 październik 28, Warszawa. — Memoriał Rady Głównej Opiekuńczej do prezesa Rady Ministrów Królestwa Polskiego Józefa Świeżyńskiego w sprawie prac przygotowawczych do objęcia administracji kraju	74
5. 1918 listopad 8, Warszawa. — Pismo Rady Głównej Opiekuńczej do rad opiekuńczych powiatowych w sprawie tworzenia milicji	78
6. 1918 listopad 12, Warszawa. — Pismo Rady Głównej Opiekuńczej do Rady Opiekuńczej Powiatowej w Będzinie w sprawie eskortowania jeńców udających się do Rosji Radzieckiej	79
7. 1918 listopad 17, Szczuczyn. — Sprawozdanie Stefana Biskupskiego, męża zaufania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, z przejęcia władzy od okupantów niemieckich w Grajewie	81

8. 1919 marzec 3, Sosnowiec. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Będzinie za rok 1918	84
9. 1920 kwiecień 25, Kalisz. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Kaliszu za rok 1918	85
10. [1920 marzec], Warszawa. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej miasta Kalisza za rok 1918	86
11. [1919], Konin. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Okręgowej Konińsko-Słupskiej za rok 1918	87
12. [1919], Warszawa. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Łowiczu za rok 1918	88
13. 1918 listopad 7, Ostrów Mazowiecka. — Zaproszenia Rady Opiekuńczej Powiatowej, Okręgowego Towarzystwa Rolniczego i Okręgowego Związku Kółek Rolniczych w Ostrowii na zebranie w sprawie organizacji aparatu bezpieczeństwa w powiecie ostrowskim	89
14. [1918 listopad 11], Ostrów Mazowiecka. — Komunikat o powołaniu na stanowisko komisarza powiatu ostrowskiego dra W. Szaykowskiego	89
15. 1918 listopad 18, Ostrów Mazowiecka. — Pismo Rady Opiekuńczej Powiatowej w Ostrowii do Rady Głównej Opiekuńczej o przejmowaniu władzy od okupantów niemieckich w powiecie i przekazaniu zarządu powiatem władzom polskim	90
16. [1919], Warszawa. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej miasta Płocka za rok 1918	94
17. 1920 kwiecień 20, Rypin. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Rypinie za rok 1918	96
18. [1919], Warszawa. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Sieradzu za rok 1918	97
19. [1919], Warszawa. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Skierniewicach za rok 1918	97
20. [1919], Sokołów. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Sokołowie za rok 1918	98
21. [1919], Warszawa. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Szczuczynie za rok 1918	99
22. 1918 listopad 18, Szczuczyn. — Z okólnika Rady Opiekuńczej Powiatowej w Szczuczynie do rad opiekuńczych miejscowych w sprawie najbliższych zadań	100
23. 1920, Turek. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Turku za rok 1918	102
24. 1920 marzec, Wysokie Mazowieckie. — Ze sprawozdania z działalności Rady Opiekuńczej Powiatowej w Wysokiem Mazowieckiem za rok 1918	103
25. 1920, Warszawa. — Ze sprawozdania z działalności Rady Głównej Opiekuńczej za rok 1919	104

Stanisław CHANKOWSKI

PAPIERY ARTURA ŚLIWIŃSKIEGO DOTYCZĄCE WYDARZEŃ
LISTOPADOWYCH 1918 R. W WARSZAWIE

Wstęp	107
Teksty źródłowe	109
1. 1918 listopad [przed 9], Warszawa. — Projekt odezwy Rządu Tymczasowego	109

2. 1918 listopad [przed 9], Warszawa. — Z komunikatu A. Śliwińskiego na nieustalonym zebraniu politycznym w Warszawie	110
3. 1918 listopad [po 10], Warszawa. — Plan czynności A. Śliwińskiego jako nieoficjalnego sekretarza J. Piłsudskiego	111
4. 1918 listopad [po 10], Warszawa. — Spis stronnictw i organizacji politycznych, których przedstawiciele mieli zostać zaproszeni na rozmowy z J. Piłsudskim	112
5. 1918 listopad 10, Warszawa. — Projekty zaproszenia dla przedstawicieli stronnictw politycznych na rozmowy z J. Piłsudskim	114
6. 1918 listopad 11, Warszawa. — Projekt odezwy do ludności w sprawie ewakuacji wojsk niemieckich z Polski, przygotowany dla Piłsudskiego	115
7. 1918 listopad 14, Warszawa. — Niedokończony projekt deklaracji J. Piłsudskiego w związku z objęciem władzy	117

Franciszek SOBALSKI

MATERIAŁY ARCHIWALNE DOTYCZĄCE CZĘSTOCHOWSKIEJ
RADY DELEGATÓW ROBOTNICZYCH W R. 1918—1919

Wstęp	119
Teksty źródłowe	123

I. Protokoły posiedzeń Rady Miejskiej miasta Częstochowy, dotyczą-
ce Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych

1. 1918 listopad 19, Częstochowa. — Z protokołu nr 63 — Poprawki do protokołu zgłoszone przez radnego Jarmulowicza	123
2. 1918 listopad 23, Częstochowa. — Z protokołu nr 65 — Oświadczenie nadburmistrza miasta Częstochowy Romualda Jarmulowicza w sprawie żądań Częstochowskiej Rady Robotniczej	124
3. 1919 czerwiec 12, Częstochowa. — Z protokołu nr 14 — Wniosek w sprawie bezpłatnych lekarstw dla bezrobotnych	125

II. Korespondencja Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych
w aktach Magistratu miasta Częstochowy

4. 1919 marzec 12, Częstochowa. — Pismo Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych do Komitetu Robót Publicznych przy Magistracie miasta Częstochowy w sprawie rzemieślniczych warsztatów usługowych	126
5. 1919 marzec 24, Częstochowa. — Pismo Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych do Wydziału Budowlanego Magistratu miasta Częstochowy w sprawie dostawy taczek	126
6. 1919 marzec 26, Częstochowa. — Pismo Magistratu miasta Częstochowy do Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych w sprawie konferencji z Amerykańską Delegacją Czerwonego Krzyża	127
7. 1919 marzec 29, Częstochowa. — Pismo Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych do Magistratu miasta Częstochowy w sprawie przemytu mięsa i tłuszczów	127
8. 1919 kwiecień 3, Częstochowa. — Pismo Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych do Magistratu miasta Częstochowy w sprawie instalacji elektrycznej i telefonu	128
9. 1919 kwiecień 9, Częstochowa. — Pismo Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych do kierownika robót publicznych inż. Tadeusza Fijałkowskiego w sprawie zwalniania z pracy małoletnich utrzymujących rodziny	129

10. 1919 kwiecień 10, [Częstochowa]. — Pismo kierownika robót publicznych inż. Tadeusza Fijałkowskiego do Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych w sprawie przyjmowania do pracy małoletnich	129
11. 1919 maj 12, Częstochowa. — Pismo Miejskiej Deputacji Żywnościowej przy Magistracie miasta Częstochowy do Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych w sprawie przyjęcia nadesłanego ładunku ryżu	130
12. 1919 czerwiec 20, Częstochowa. — Pismo Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych do Magistratu miasta Częstochowy w sprawie pogrzebu robotnika z robót publicznych	130
13. 1919 październik 9, Częstochowa. — Pismo Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami w Częstochowie do Magistratu miasta Częstochowy w sprawie stanu zatrudnienia przy robotach publicznych	131
III. Uchwały Magistratu miasta Częstochowy w księdze protokołów tegoż Magistratu, dotyczące Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych	
14. 1919 kwiecień 8, Częstochowa. — Z protokołu posiedzenia Magistratu miasta Częstochowy — Uchwała w sprawie bezpłatnych porad lekarskich	132
15. 1919 kwiecień 25, Częstochowa. — Z protokołu posiedzenia Magistratu miasta Częstochowy — Uchwała w sprawie bezpłatnych lekarstw	133
16. 1919 wrzesień 27, Częstochowa. — Z protokołu posiedzenia Magistratu miasta Częstochowy — Uchwały w sprawie odszkodowania dla Częstochowskiej Rady Delegatów Robotniczych	133
Załącznik — Wykaz pism Rady Robotniczej w Rakowie	134

Irena FILIPOWICZ i Henryk MAJECKI

MATERIAŁY ARCHIWALNE DOTYCZĄCE OSTATNIEGO OKRESU OKUPACJI
NIEMIECKIEJ NA SUWALSZCZYZNIE (LISTOPAD 1918—SIERPIEŃ 1919)

Wstęp	135
Teksty źródłowe	137
1. 1918 grudzień 6, Suwałki. — Pełnomocnictwo wydane przez pełnomocnika Naczelnika Państwa i Rządu Polskiego Walerego Romana dla Tymczasowej Rady Obywatelskiej Okręgu Suwalskiego	137
2. 1919 styczeń 16, Suwałki. — Pismo Tymczasowej Rady Obywatelskiej Okręgu Suwalskiego do Komendanta Okręgowego w Suwałkach	138
3. 1919 luty 9, Suwałki. — Komunikat Tymczasowej Rady Obywatelskiej Okręgu Suwalskiego do wójtów i sołtysów	140
4. 1919 marzec 5, Rajgród. — Telegram starosty powiatowego w Augustowie T. Podoskiego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych	141
5. 1919 [kwiecień], Suwałki. — Z raportu politycznego Tymczasowej Rady Obywatelskiej w Suwałkach do Towarzystwa Straży Kresowej	141
6. 1919 maj 8, Raczki. — Protest sołtysów gminy Dowspuda przesłany do komisarza rządowego na powiat augustowski	143
7. 1919 maj 22, Grodno. — Raport komisarza rządowego na powiat augustowski T. Podoskiego do Dowództwa Twierdzy Grodno	144
8. 1919 czerwiec 27, Suwałki. — Pismo dowództwa Naczelnej Straży Pogranicznej Nord do Kwatery Głównej	145
9. 1919 czerwiec 28, Warszawa. — Telegram szyfrowy Skrzyńskiego do premiera I. Paderewskiego	146

10. 1919 czerwiec 28, Augustów. — Raport komisarza rządowego na powiat augustowski do ministra spraw wewnętrznych	146
11. 1919 lipiec 2, Warszawa. — Telegram Ministerstwa Spraw Zagranicznych do Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu	149
12. 1919 lipiec 2, Suwałki. — Pismo Tymczasowej Rady Obywatelskiej Okręgu Suwalskiego do okręgowego komendanta wojskowego w Suwałkach	149
13. 1919 lipiec 24, Suwałki. — Pismo okręgowego komendanta wojskowego do Tymczasowej Rady Obywatelskiej Okręgu Suwalskiego	151

Gereon IWANSKI i Władysław MROCZKOWSKI

MATERIAŁY DOTYCZĄCE ROKOWAŃ REWOLUCYJNEJ RADY WOJENNEJ FRONTU ZACHODNIEGO Z DOWÓDZTWEM WOJSK POLSKICH W SPRAWIE ZAWIESZENIA DZIAŁAŃ WOJENNYCH NA ODCINKU BORYSÓW CELEM WYMIANY JEŃCÓW CYWILNYCH I ZAKŁADNIKÓW (GRUDZIEŃ 1919—STYCZEŃ 1920)

Wstęp	153
Teksty źródłowe	158
1. 1920 styczeń 24, [Smoleńsk]. — Sprawozdanie delegacji Rewolucyjnej Rady Wojennej Frontu Zachodniego o przebiegu rokowań z Dowództwem Wojsk Polskich w sprawie czasowego zawieszenia działań wojennych na odcinku Borysów w celu dokonania wymiany jeńców	158
Załącznik 1. 1919 grudzień 31, Borysów. — Umowa o warunkach czasowego zawieszenia broni na odcinku Borysów, zawarta pomiędzy dowództwami Frontu Zachodniego Armii Czerwonej i Wojsk Polskich	175
Załącznik 2. [1919 grudzień]. — Instrukcja Rewolucyjnej Rady Wojennej XVI Armii dla parlamentariuszy w sprawie pertraktacji o warunkach czasowego zawieszenia broni na odcinku Borysów	177
Załącznik 3. [1919 grudzień]. — Proponowane przez Rewolucyjną Radę Wojenną XVI Armii warunki czasowego zawieszenia działań wojennych na odcinku Borysów	178
Załącznik 4. [1919 grudzień 31, Borysów]. — Protest delegacji Rewolucyjnej Rady Wojennej Frontu Zachodniego złożony Dowództwu Wojsk Polskich w związku z niewłaściwym traktowaniem delegacji radzieckiej	179
Załącznik 5. 1919 grudzień 31, Borysów. — Protest złożony dodatkowo w formie ustnej przez delegację Rewolucyjnej Rady Wojennej Frontu Zachodniego wobec Dowództwa Wojsk Polskich w sprawie niewłaściwego traktowania delegacji radzieckiej przez stronę polską	181
Załącznik 6. 1919 grudzień 31, Borysów. — Protokół z przebiegu pertraktacji delegacji Rewolucyjnej Rady Wojennej Frontu Zachodniego w sprawie zawieszenia działań wojennych na odcinku Borysów	181